

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Teze bakalářské práce

**Ústavní právo na příznivé životní prostředí
a jeho prosazování v současné České republice**

Renata Tauchmanová

© 2016 ČZU v Praze

1 – Souhrn

Práce poskytuje co nejucelenější přehled o právní ochraně životního prostředí v České republice z pohledu justice a její aplikace v českém soudnictví. Především, co se týká zákonů v oblasti ochrany práva na příznivé životní prostředí v rámci Ústavy České republiky, jsem se snažila zaměřit na judikaturu Ústavního soudu, jakožto soudu, jehož rozhodnutí jsou pro výklad a další uplatnění práva na příznivé životní prostředí v praxi zcela zásadní.

Cílem práce je ukázat vývoj právní/legislativní ochrany životního prostředí v České republice a přiblížit praktiky mezinárodního práva, převážně evropského, v oblasti ochrany životního prostředí. Práce nastiňuje dostupné procesní nástroje, které využívá české soudnictví v oblasti práva na příznivé životní prostředí a dále představuje práva a povinnosti občanů České republiky k tomuto tématu se vztahující.

Klíčová slova: životní prostředí, příroda, člověk, zvíře, rostlinstvo, ochrana životního prostředí, ústavní zákon, právní nárok

2 – Cíl práce a metodika

Cílem práce je analyzovat vývoj ochrany životního prostředí v České republice a vývoj právní úpravy této ochrany v posledních letech. Syntézou informací z literatury jsou v práci přiblíženy postupy mezinárodního práva, převážně evropského, v oblasti ochrany životního prostředí.

Práce nastiňuje procesní nástroje, které využívá české soudnictví v oblasti práva na příznivé životní prostředí a dále představuje práva a povinnosti občanů České republiky k tomuto tématu vztahující se.

Hlavní metody, nezbytné k vytvoření této bakalářské práce jsou literární rešerše, citace a kompilace názorů převzatých z odborné literatury, interpretace textu právních předpisů. Dalším důležitým zdrojem byla především platná právní úprava. Vzhledem k softwarové globalizaci čerpá práce i z internetových serverů veřejnoprávních institucí, státní správy (například judikatur soudů) a ministerstev věnovaných dané problematice.

Praktická část této práce byla zpracována pomocí vyhotoveného dotazníku, který je přiložen v příloze (příloha č. 1). Na základě tohoto dotazníku bylo provedeno dotazníkové šetření mezi veřejností, která byla dále rozdělena do tří věkových skupin a na základě výsledků byla vytvořena analýza znalosti a spokojenosti občanů České republiky s aktuální situací Ústavního práva na příznivé životní prostředí v ČR.

3 – Výsledky a diskuze

Hlavním cílem bakalářské práce bylo analyzovat vývoj ochrany životního prostředí v České republice a vývoj právní úpravy této ochrany v posledních letech. Syntézou informací z literatury jsem se v práci snažila přiblížit postupy mezinárodního práva, převážně evropského, v oblasti ochrany životního prostředí. Tato problematika je ovšem velmi rozsáhlá, proto jsem se z důvodu omezenosti rozsahu práce nemohla zabývat celou materií do větší hloubky. Zásadními kapitolami pro tuto práci jsou kapitoly č. 6, č. 7 a č. 8.

V první části práce jsou vymezeny zásadní pojmy, jako Životní prostředí, Příznivé životní prostředí či Ústavní právo, pro pochopení souvislostí. Dále práce nastiňuje historii ústavního práva na příznivé životní prostředí, jak v České republice, tak i v Evropské unii a zabývá se i stěžejními konferencemi v této oblasti a podpisy důležitých úmluv.

V kapitole č. 6 jsem se zabývala zákonem č. 123/1998 Sb. O právu na informace o životním prostředí. Kapitola zahrnuje podmínky, náležitosti za kterých si může veřejnost požádat o informace o životním prostředí a následně i podmínky pro získání odpovědi.

Kapitola Procesní nástroje používané v ústavním právu na příznivé životní prostředí vyčleňuje faktory znemožňující aplikaci práva na příznivé životní prostředí. Jako nejzásadnější faktor bych uvedla dosavadní soudní interpretaci, která vylučuje z okruhu subjektů práva na příznivé životní prostředí právnické osoby, tj. i nevládní organizace. Ústavní soud České republiky judikoval, že právnické osoby nemohou být ovlivněny stavem životního prostředí a proto nemohou být nositeli hmotného práva na příznivé životní prostředí, ale pouze příslušných procesních práv.

Formy porušování ústavního práva na příznivé životní prostředí nejsou vyčleněny v Ústavě ČR ani v ústavních zákonech, proto jsem v této kapitole čerpala informace převážně ze Zákona o životním prostředí, z Nového občanského zákoníku a z Trestního zákoníku. Jsou zde uvedeny trestné činy, jejich sankce a možnosti náhrad.

Ochrana životního prostředí je realizována především předpisy práva veřejného. Přesto se ochrany životního prostředí lze domáhat i prostředky práva soukromého.

Proto se práce zabývá i imisemi či nekalou soutěží, jejíž skutkovou podstatou je ohrožení zdraví a životního prostředí, jak uvádí Občanský zákoník v § 2976.

Právo na příznivé životní prostředí je poměrně právem novým, nicméně v posledních letech se tato situace začíná měnit a trend do budoucnosti jasně ukazuje, že se lidé o stav životního prostředí zajímají stále více a aktivně se snaží domáhat jeho ochrany. Tuto skutečnost dokládá i výzkum provedený v praktické části této práce, kde můžeme jasně vyčíst informaci, že převážná většina dotazovaných respondentů se sice aktivně nezajímá o životní prostředí, ale ani ho úmyslně neničí a alespoň se snaží třídít odpad. Což je podle mého názoru dobrý začátek, pro další vývoj a zlepšení stavu životního prostředí. Česká republika však stále patří mezi země, kde občanská společnost v oblasti ochrany životního prostředí zatím příliš nefunguje a na rozdíl od jiných vyspělých zemí příliš mnoho občanů o ochranu životního prostředí zatím nedbá. Doufejme, že se i tento stav se do budoucna postupně změní.

4 – Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy

Aarhuská úmluva č. 124/2004 Sb.m.s.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/80/ES o omezení emisí některých znečišťujících látek do ovzduší z velkých spalovacích zařízení.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, úplné znění.

Zákon č. 201/2012 Sb. o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Knižní díla

DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. Praha: C.H. Beck, 2007, ISBN 80 -7179-747-2.

DAMOHORSKÝ, M. – MÜLLEROVÁ, H. Právo na příznivé životní prostředí v České republice. In GERLOCH, A. – ŠTURMA, P. a kol. Ochrana základních práv a svobod v proměnách práva na počátku 21. století v českém, evropském a mezinárodním kontextu. Praha: Auditorium, 2011, s. 115 – 126. ISBN 978-80-87284-23-0.

KINDL M., ROZEHNAL A. Nový občanský zákoník. Problémy a úskalí. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2014. ISBN 978-80-7380-516-6.

KLÍMA, K. a kol. Komentář k Ústavě a Listině 2. díl, 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2009, ISBN 978-80-7380-140-3.

KUŽVART P., PAZDERKA S. Právo na informace – Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí s komentářem a vzory podání, Zákon č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, Brno: Ekologický právní servis, 2000, ISBN 80-902570-4-6.

POSPÍŠIL, B. Životní prostředí očima právníka. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1981.

PROCHÁZKOVÁ E. Diplomová práce – Právo na příznivé životní prostředí v právní teorii a praxi, 2011/2012 Masarykova univerzita v Brně.

SCHELLEOVÁ I. a kol. Sousedské spory a paragrafy. Brno: Computer Press, a.s., 2007, ISBN 978-80-251-1731-6.

Zdroje online

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Náklady na ochranu životního prostředí a ekonomický přínos z těchto aktivit podle programového zaměření, Český statistický úřad, 2016, [Online], Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&evo=&str=&pvo=ZPR09&udIdent=&vyhltext=&pvoch=&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&zo=N&pvoc=&verze=-1&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&katalog=30842&z=T>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD Produkce, využití a odstranění odpadu a produkce druhotných surovin v roce 2014 [online]. Český statistický úřad. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/documents/10180/34580409/280029-15.pdf>>

EUROSTAT. Your key to European Statistics 2014 [online], Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/environment/statistics-illustrated>>

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ Státní politika životního prostředí České republiky 2012-2020. [online] Dostupné z: <[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_130108_Statni_politika_zivotniho_prostrédi/\\$FILE/SP%C5%BDP_2012-20.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_130108_Statni_politika_zivotniho_prostrédi/$FILE/SP%C5%BDP_2012-20.pdf)>

MÜLLEROVÁ, H. Human rights approaches to environmental protection at the international level and their application in the Czech republic. *Common Law Review*, 2009, č. 11, s. 24-27. [online] Dostupné z <<http://www.commonlawreview.cz/human-rights-approaches-to-environmental-protection-at-the-international-level-and-their-application-in-the-czech-r>>